

KÖY OKULLARININ YENİDEN AÇILMASI ÜZERİNE

Bakan Özer, Sultandere Köy Yaşam Merkezinin açılışı sırasında tüm Türkiye için bir müjde verdi. Özer, "Önümüzdeki üç ay içinde Türkiye'deki hane sayısı 10'un altında olmayan ama köy okulu kapalı olan tüm okulları, vatandaşımızın hizmetine sunacağız. Tüm köy okullarını açacağız ve bu köy okullarıyla birlikte sadece merkezde değil, Türkiye'nin her noktasına insanımızın yaşadığı her noktaya eğitimi ulaştırmak, sadece çağ nüfusuna değil, yetişkinlere de eğitimi ulaştırmak için elimizden gelen çabayı sarf edeceğiz" dedi.¹

Prof. Dr. Tuncay Akçadağ

Bu açıklamanın tarihi 6 Ocak 2023. Bu günlerde basında da zaman zaman köy okullarının yeniden açılması ile ilgili haberler duyulmaktadır. Hatta siyasilere de bu konuda sözler vermesi, durumu gündeme taşıması söz konusudur. Belki gelen tepkilerden belki de vicdan sorunu yapmaktan ya da iyi niyetli girişim olabilir, gözlerin köylere çevrilmesi ve oradaki okulların gündeme gelmesi üzerine düşünmek gerekiyor.¹

Köy okulları niçin kapandı? Niçin açılmak isteniyor? Açılma bile köyde eğitim adına neler nasıl yapılacak? Köydeki eğitime gerçekte bakış açısı ve yansımaları nelerdir? Eğitimi tek başına bir süreç olarak

göremeyeceğimize göre köydeki sosyal ve ekonomik durumlar eğitimi nasıl etkilemektedir? Soruları çoğaltabiliriz elbette. Alınan yanlış kararların neticesi olarak bugüne gelindiğine ve bu okullardan kolayca vazgeçildiğine göre yeniden bir başlangıcın "yapalım olsun" türünden kararlarla mümkün olamayacağını, durumun üzerine akılcı, bilimsel yaklaşarak

ancak neler yapılabileceğini belirlemeye çalışalım.

Öncelikle köy okullarının kapatılmasının asıl nedeni uygulanan ekonomik politikalar ve sistemin gereği kırsal yaşamın cazibesini kaybetmesi, tarımsal yatırımın önemsizleştirilmesi, çiftçiliğin neredeyse zarar eden bir alana dönüştürülmesi gibi çoğu ekonomik nedenlere bağlıdır. Hem ekonomik nedenlerden dolayı hem de sosyal yaşam olanaklarının yetersizliğinden dolayı köyde yaşam istenmeyen bir duruma gelmiş ve özellikle genç kuşaklar kentlere göçü tercih eder olmuştur. Türkiye'de 2021 yılı Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinde buralarda

yaşayanların oranının tüm nüfusun yüzde 6,8'ine kadar düştüğü belirtilmektedir. 2013'te köylerde yaşayan 35 yaşın altındaki kişilerin sayısı 3 milyon 500 bin kişi iken bu sayı 2020'de 2 milyon 717 bine gerilemiştir. Sistem yaklaşımı gereği bu kuşaklar kentlere göç etmekle de gecekondulaşma, ucuz iş gücü, varoşlardaki okullarda kalabalık sınıfların oluşmasına yol açma gibi sıralanabilecek pek çok sorunlara kaynaklık eder hale gelmişlerdir. Böylece köyde yaşayan çocuk sayısındaki azalmadan dolayı okulların kapanması ve kalan az miktardaki

"2013'te köylerde yaşayan 35 yaşın altındaki kişilerin sayısı 3 milyon 500 bin kişi iken bu sayı 2020'de 2 milyon 717 bine gerilemiştir."

¹ <https://www.meb.gov.tr/bakan-ozer-kapali-olan-tum-koy-okullarini-acacagiz/haber/28679/tr>

² Prof. Dr. Tuncay Akçadağ, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi.

çocukların da taşıma yoluyla eğitim-öğretim yapmalarının sağlanması kararı verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği Madde 6'da " Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan ilkokullarda en az 1 derslik ve 1 inci, 2 nci, 3 üncü ve 4 üncü sınıflarda toplamda en az 10 öğrenci bulunması" gerektiği belirtilmektedir. Yani MEB eğer okulda on çocuk olmazsa bir öğretmene ödediği maaşı zarar olarak görmektedir. Sistemsiz düşünce ve kararların sistem anlayışından uzak davranışlar oluşturacağı, bireylerin yapının açtığı yoldan hareketle rasyonel kararlar alabileceği gerçeğinden yola çıkarak, on öğrencisi bulunan köylerdeki öğretmenlerin bir kısmı da kayıtları on kişinin altına düşürerek okulun kapanmasını sağlamış ve şehirlerde veya ilçelerde görev almanın yolunu açmışlardır.

Böylece 1990'ların sonundan itibaren birçok köyde okullar kapatılmak zorunda kalmıştır. Böylece köylerde kalan öğrenciler için taşınmalı sisteme geçilerek çocukları, merkezi yerlerdeki en az 2 km, en fazla 50km'lik uzaklıktaki okullara getirilip götürülerek taşımaya başlanmıştır. Taşınmalı sistemle çocukların taşınması sırasında kazalar yaşanmış, çocuklar bu kazalarda hayatlarını kaybetmişlerdir. Taşınan çocuklar pek çok sıkıntılarla karşı karşıya gelmiş, taşındıkları okullarda da başkaca pek çok sorunlarla karşılaşmışlardır. Böylece köy çocukları okulsuz kalmamışlar ama nitelikli eğitim bir kenara o yaşlarda hak etmedikleri türlü sıkıntılara sokularak neredeyse dezavantajlı çocuklar durumuna sokulmuşlardır. MEB'in bütçe raporlarına göre taşınmalı eğitime son 10 yılda 22 milyar 619 milyon lira ve yemekle birlikte 25 milyar lirayı aşkın kaynak aktarıldığı belirtilmektedir. Bunun yanı sıra süreçte yaşanan nitelik sorunları, taşıma araçlarının kalitesi, uzun süren yolculuklar, sabahları çok erken vakitte hareket, kış şartlarında meydana gelen olumsuzluklar gibi sorunlar, ayrıca tartışılmaktadır. On öğrenciden daha az sayıdaki öğrenciler için öğretmenlerin köylerde görevine devam ettirilmesiyle

oluşan maliyet, taşınmalı eğitime harcanan maaşlardan daha mı fazla olurdu? Hesap etmek gerekir. Kısacası tüm bu süreç için tedavi hastalıktan beter olmuştur.

Düzce'nin taşınmalı eğitim uygulanan üç köyünde, merkezdeki bir taşınmalı okula taşınan köylerden 20km uzaklıktaki Samandere Köyü, 11km uzaklıktaki Derdin Hamam dağı köyü ve 4km uzaklıktaki Güven Köyü'nde okul varken ve okul kapandıktan sonra ne tür değişikliklerin olduğunu öğrenmeyi amaçlayarak yaptığım araştırmada, köy muhtarları (eski ve yeni) ve azalar, köyde halen yaşamakta olan ve süreci bilen kadın-erkek köylüler, ilkokul öğrenimlerini tamamlamış ve öğrenimlerine devam etmekte olan öğrencilerin görüşlerine başvurulmuş ve şu sonuçlar elde edilmiştir:

1. Köy okulların kapanma nedenleri olarak öğrenci azlığı ve köyü oluşturan mahallelerin birbirlerinden uzaklığı olarak belirtilmiştir.

2. Köyde okulların kapanması ve öğrencilerin bir başka okula taşınmaları ile eğitimin gerçekleştirilmesinde köy çocuklarının farklı çevrelere girerek sosyalleşmeleri ve görgülerinin artmasının yanı sıra, durumu daha iyi ve kalabalık etnik ve sosyal grupların baskın çıkmasıyla ezilmişlik duygusunun oluştuğu belirtilmiştir.

3. Köyde iyi bir öğretmen ve az sayıdaki sınıflardan oluşan bilindik öğrencilerle yapılan eğitimin uzaktaki kalabalık sınıflardaki eğitime tercih edildiği belirtilmiştir.

4. Köyde okulun olmayışı ile milli bayramların köydeki kutlanmasının sona erdiği, oysa okulun köyde devletin bir şubesi-göstergesi olduğu, okulların kapanmasıyla bu olanağın ortadan kalktığı ifade edilmiştir.

5. Öğrencilerin merkezi bir okula taşınmaları ekonomik olarak fazladan bir maliyete neden olmaktadır.

6. Kapanan okullar mescit, depo, garaj gibi kullanıldığı belirtilmiştir. Diğer yerlerdeki okulların çoğu da "harabe" olarak nitelendirilmiştir.

7. Taşımali eğitimden kaynaklı çocukların sağlıklarının etkilendiği, yolların bozuk olmasından kaynaklı tehlikeler yaşandığı, çocukların yemek düzenleri ile ilgili bazı sorunlar olduğu dile getirilmiştir.

8. Taşımali eğitimin politik bir tercih olduğu yönünde açıklamalar olmuştur. Bunun kökeninde ekonomik bir neden olduğu, köyden kente göçe zorlanan köylülerden dolayı, göç olgusunun bir sonucu olarak eğitim sisteminin şekillendiği, bu gidişle köyün ortadan kalkması gibi bir geleceğin söz konusu olduğu ifade edilmiştir.

Köylerdeki ekonomik durum ve sosyalaşantı gerçeğinin değişmediği hatta giderek daha da kötüleştiği varsayılacak olunursa sadece okulların yeniden açılması neleri nasıl değiştirecektir? Neredeyse boşalan, sadece birkaç yaşlının kaldığı köylerin yeniden hayat bulması nasıl sağlanacak? Duruma bütüncül bakıldığında çözüm yolları şunlar olabilir:

1. Köylerin canlandırılması ile ilgili

bakanlıklar arası bir oluşum örgütlenerek bu konu projelendirilmelidir. Dolayısıyla bu oluşum, köylerdeki tarım durumunu iyileştirme, fabrikalar kurma, sosyal hayatı şekillendirme, eğitim gibi çok yönlü bir yapıyı kurmak ile ilgili çalışmalarını gerçekleştirmelidir.

2. Kentten köye tersine göç desteklenmeli, cazip hale getirilmeli, yeteri kadar duyurularak ilgi oluşturulmalıdır.

3. Bu yapı içerisinde var olan köy okullarını projenin bir parçası olarak ele almalı, buralarda çalışacak öğretmenleri projenin eğitim liderleri olarak yetiştirmeli, onların köylerde barınabilmeleri ve sosyal hayatları için olanaklar sağlanmalıdır. Köy öğretmenliğinin daha özel şartlar barındırması ve birleştirilmiş sınıflarda eğitimin özelliklerine göre ayrıca yetiştirilmesi gerektiğinden bu konu özellikle ele alınmalı, köyde eğitim müfredatı oluşturularak öğretmenler hazır hale getirilmelidir.